

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Štev. 21.

V Ljubljani, 29. avgusta 1921.

Leto I.

AVTONOMIST

::

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

::

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K.
Inserati
se računajo:
pol str. 800 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 1 K.

Najnovejše.

Boj za prestolonasledstvo.

Zagreb, 28. avgusta. Iz Beograda javljajo: Vesti, da se je zdravstveno stanje kralja Aleksandra poslabšalo, so se širile v Beogradu tudi danes. Vsled tega smatrajo vsi krogi rešitev vprašanja o prestolonasledstvu za zelo nujno. Po ustavi bi imel slediti kralju Aleksandru njegov prvorojeni zakonski sin. Ker pa kralj Aleksander še ni oženjen, stopi v veljavo naslednja določba ustave, namreč da sledi kralju Aleksandru kak princ njegovega sorodstva, ki ga določi kralj Aleksander, narodna skupščina pa ga potrdi. V poštev pridejo v prvi vrsti prejšnji prestolonaslednik princ Jurij, ki se je moral l. 1909. odpovedati prestolu na pritisk Avstrije, katere pa danes ni več, dalje sin knezinja Jelene in ruskega velikega kneza Konstantinoviča Vsevoloda (Vsevlad) in pa nečak pokojnega kralja Petra I. princ Pavle. Princ Jurij uživa vsled njegovega energičnega nastopa proti Avstriji l. 1909. ob času aneksijske krize zlasti v armadnih krogih velike simpatije, princ Pavle pa velja kot jako nadarjen, kandidaturo malega princa Vsevoloda pa baje podpira z veliko vnemo sam Pašič. Kot razlog za Pašičevo držanje v

tem vprašanju navajajo, da aPšič trdno računa z vzpostavitvijo carske rodbine Romanovov na ruski prestol in zato smatra za važno politično potezo, če posane prestolonaslednik princ Vsevolod, ker bi na ta način po Pašičevih mislih v dogledni bodočnosti sedel na prestolu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev bližnji sorodnik ruske carske rodbine. Na drugi strani je pa splošno znano, da je Pašič od nekdaj vodil politiko na Balkanu strogo v smislu ruskega „svetega sinoda“ in se je brezpogojno pokoril vsem političnim nasvetom, katere mu je dajal ranjki ruski poslanik Hartvig. Za kandidaturu princa Vsevoloda se zavzemajo poleg Pašiča še mnogi politiki, ki računajo z možnostjo, da bo treba morebiti postaviti regentstvo za mladoletnega princa in od tega si obetajo mnoge politične koristi. Iz tega je razvidno, da je vprašanje glede prestolonaslednika, ki se naj z gotovostjo določi za vsak nepredviden slučaj, silno važno in večina ljudi, ki se zavedajo možnosti eventualnih težkih komplikacij, želi iskreno, da kralj Aleksander ozdravi in se to kočljivo vprašanje ne reši prenapro.

Protimuslimansko gibanje na jugu. — Kritičen položaj vlade.

Zagreb, 27. avgusta. Iz Beograda javljajo: Muslimanski pokret na jugu naše države se širi. Vzrok tega gibanja, ki preti postati naravnost protidržavno, je silna nezadovoljnost z načinom, kako se izvaja agrarna reforma. V Južni Srbiji, kjer živi mnogo muslimanov, ki so mali kmetje, so pričakovali tudi ti, da bodo deležni razdelitve veleposestev. Danes pa trde, da so prevarani. Istotako so nezadovoljni z izvedbo agrarne reforme kristjanski kmetje, ki danes z orožjem v roki nastopajo proti turškim begom-veleposestnikom. Oboroženi nastop pa se ne obrača le proti begom, ampak tudi proti državnim oblastim in mnogi so mnenja, da stoji za tem gibanjem znani macedonski komite. Na drugi strani pa imajo tudi Turki svojo

politično organizacijo, o kateri domnevajo, da stoji v stalni zvezi z vladno Kemalpaše v Angori, odkoder dobiva svoja navodila. V Bosni in Hercegovini je pa izzvalo surovo postopanje begov s pravoslavnim in katoliškim kmečkim ljudstvom hud odpor pri kmetih in začelo se je požiganje, ropanje in umori. Oblastim se doslej še ni posrečilo napraviti reda. Muslimanski ministri v Beogradu so se energično zavzeli za predprave begov, in vlada e prišla vsled teh dogodkov v jako mučen položaj, ker groze muslimani z izstopom iz vlade, vsled česar bi vladna večina razpadla, na drugi strani bo pa za vladno jako kočljivo, nastopiti odkrito z oboroženo močjo proti srbskemu življu v Bosni, na Kosovem in v Macedoniji.

Bolgarija in Jugoslavija.

Zagreb, 28. avgusta. Kakor javljajo iz Beograda, je vzbudil v političnih krogih veliko pozornost članek „Tribune“, ki zastopa izboljšanje odnosov med našo državo in Bolgarijo. Članek trdi, da je Bolgarija doslej lojalno izpolnjevala vse mirovne pogoje in da daje vlada Stambolijskega dovolj garancij, da Bolgarija ne bo krenila na stara pota. Članek je važen zato, ker je splošno znano, da je „Tribuna“ glasilo, ki ima jako tesne zveze z vnanjim uradom in nekateri celo trde, da je glasilo pomočnika ministra vnanjih zadev g. Tihomirja Popoviča, dočim je šef presbiroja baje med lastniki lista. V političnih krogih smatrajo, da pomeni spreminjeno držanje naše vlade napram Bolgariji velik preokret v celi naši vnanji politiki, ker

je splošno znano, da se zlasti Angleži silno zavzemajo za zblizanje med obema državama iz ozirov sigurnosti velikega trgovskega pota, katerega bo tvorila Donava po dovršitvi velikega kanala, ki bo spajal Donavo z Renom, in kar bo vsvarjena direktna vodna zveza preko kontinenta med Anglijo in petrolejskim ozečjem v Kavkazu. To trgovsko pot hočejo imeti Angleži mirno in zato stremi njihova politika za tem, da kolikor mogoče izglade nasprotstva med donavskimi državami, da ne bi ponavljajoče se vojne komplikacije tega pota prekinjale s polaganjem min v Donavi itd. Sporazum med našo državo in Bolgarijo naj bi bil prvi korak k vsvaritvi velike zveze podonavskih držav.

Dnevne vesti.

Svojo sedemdesetletnico je slavil včeraj na Visokem g. dr. Ivan Tavčar. Kaj pomeni njegovo ime v slovenskem javnem življenju, je splošno znano. Naj bo dovoljeno tudi nam pozdraviti ga kot plemenitega človeka in mu želiti najlepšo življenjsko jesen.

Zanimivo je zabeležiti: Včeraj sta obhajala svojo sedemdesetletnico dva odlična moža, dr. Tavčar in Ivan Hribar. O g. Ivanu Hribarju je vladal v

„vodilnem“ slovenskem časopisu — molk!

Brez mailkov Slovenci ne moremo ali pa ne smemo živeti. Pred enim moramo klečati in ko čutimo od dolgega klečanja bolečine v kolenih, vstanemo, pa ne da bi stali in ostali brez bolečin na svojih nogah, ampak takoj pademo zopet na kolena pred drugega mailika, kjer zopet klečimo in klečimo... Kdor dalje in lepše kleči, ta je bolj priden.

O razveljavljenih mandatih.

Parlament je sprejel zakon o zaščiti države in po njegovih določbah razveljavil tudi vse takozvane komunistične državnozbornske in občinske mandate. Za ta izpraznjena mesta se bodo vršile nove, dopolnilne volitve. Niti komunistična stranka niti posamezniki-komunisti se ne bodo pripustili, da se potegujejo za izpraznjena mandatna mesta.

Glede razveljavljanja mandatov smo že povedali svoje mnenje. Takšen postopek se nam ne vidi niti pravilen niti opravičen s stališča prave in resnične demokracije. Za vsa ta mesta se bodo najbrže potegovali znova vse ostale stranke. Tako bodo imeli nekateri volilci pravico voliti dvakrat, izobčeni komunisti pa nobenkrat. To se pravi: komunistični volilci bodo sicer smeli zopet voliti, samo tako ne, kakor bi oni sami radi.

Vse to je bilo v Beogradu pripravljeno na dolgo dobo vnaprej. Prvotni načrt zakona o zaščiti države ni predvideval ukinbo komunističnih mandatov. Toda zadnji trenotek so bile v zakon urinjene še nekatere zelo stroge določbe, med temi tudi določba o ukinitvi mandatov komunistične stranke. To se je zgodilo tako nenadno, da niti vladni poslanski klub o tem niso nič vedeli. Znano nam je n. pr., da je hrvaški demokratski poslanec dr. Rojc hotel govoriti proti nekaterim naknadno uvrščenim paragrafom tega zaščitnega zakona, pa že ni bilo več časa. Neka mala skupina ljudi iz demokratskega in radikalnega kluba postavlja parianen kar pred gotova dejstva na začudenje večine samih vladnih poslancev. To so gg. dr. Laza Marković, dr. Ninčič, Pribečević itd. Opozicija je o namerah vlade navadno še manj poučena.

Volilci, pravzaprav stranke, ki niso komunistične, se bodo sedaj znova teple za te mandate. Če bodo demokrati to pot nadaljevali, utegnejo navsezadnje vsepovsod dobiti večino: v parlamentu in v občinah. Sedaj so razveljavljeni komunistični mandati; jutri utegnejo na podstavi zakona, ki ga v naglici sprejmejo, ukiniti „klerikalne“ mandate; pojutranjem narodno-socialistične mandate in nazadnje utegnejo priti na vrsto še socialdemokrati. Tako se lahko ukine vse opozicijske stranke in demokrati bodo ostali sami kot priznana stranka ter bodo z lahkoto zmagali kjerkoli bodo hoteli. Še slovenske srbske radikalce utegnejo zapoditi preko Donave in Drine...

Dopolnilne volitve so vsekakor nekaj nedopustnega in nemoralnega s stališča ljudske samoodločbe. Ali naj bi se razpustil cel parlament in vse občine, kjer so bili izvoljeni kakšni komunisti ali pa naj bi komunistični mandati ostali v veljavi do konca mandatne dobe. Tako pravimo bi bilo prav in pravično s stališča ljudske suverenitete. Toda ta je očitno tudi ukinjena.

Kaj bi bilo prav, da store sedaj opozicijske stranke? Prav in moralno bi bilo, če bi rekle: Mi teh mandatov, ki jih je ustvarilo gotovo razpoloženje enega dela delovnega ljudstva, ne maramo. Mi hočemo povdariti tudi sedaj, pri dopolnilnem volilnem aktu, da je naša opozicija resna in načelna. Ker pa ne maramo, da bi se na takle način jačil vladni demokratsko-radikalni blok, smo pripravljene podpirati neodvisno, protivladno listo, ako ji moremo zaupati. Ustvariti bi se moral tudi v Sloveniji ad hoc, brez vsakih drugih kompromisov, enoten blok proti sedanjim vladnim metodam. Tak blok na Hrvaškem baje že imajo. Tudi v Sloveniji bi bil potreben. Toda pri nas je to težko doseči. Vsaka stranka, pa če je še tako razcefrana in slabotna, misli, da bo vse sama pojedla. Pri tem pa se redno dogaja, da so vse tepene; danes ena, jutri druga, pojutranjem tretja... Takšen opozicijski blok ne predvideva, da bi katerakoli opozicijska stranka se morala odreči katerikoli svoji programni, načelni točki. Skupna vez bi naj bila zgolj zavest, da to, kar se dandanes dogaja v državi ni pravilno in da so najhujši škodljivci države in njene konsolidacije baš tisti, ki kriče o svoji „državotvornosti“, v resnici pa hlepe zgolj po oblasti in moči, ne glede na resnične potrebe ljudstva in države.

Pri predstojajočih dopolnilnih volitvah bo vsekakor tudi važno, kam se bodo nagnili bivši komunistični volilci. Zdi se nam, da jim presoja ne bo pretežka. Oni vedo, da morajo voliti tako, da bo njihov glas kar najbolj učinkovit, da bo resnično in resno ter dosledno opozicijo kar najbolj ojačal.

Dopolnilne volitve pa bodo zopet tudi pokazale, katere stranke so v volilnem boju poštene in načelne. S tega vidika se more sklepati tudi, katere bodo res hotele voditi odločen boj za izpremembo sistema, ki dandanes gazi in tlačil ljudsko voljo po metodah znanega ogrskega avtokrata, grofa Tisze.

Zadeti?

Članek, ki smo ga priobčili v zadnji številki „Avtonomista“ pod naslovom: „Čudno, čudno...“, je vzbudil v prizadetih krogih veliko zanimanje. „Jugoslavija“, katere lastnik je g. A. Pesek, ga je ponatisnila v celoti in mu dodala še nekaj prav aktualnih detajlov. „Jutro“ pa se je čutilo, kakor izgleda jako neprijetno zadeto in je priobčilo kot odgovor v svojih številkah od 23. in 24. avgusta kar 2 članka in eno notico, ki so pa tako zavite in zvite, da zaslužijo nekaj odgovora že zato, ker krasno ilustrirajo najnovejši način našega političnega boja.

Na repliko „Jutra“ je sicer odgovorila že „Jugoslavija“ prav krepko, kar pa nas ne odveže dolžnosti, da pustimo stvar v nemar, ker je v „Jutrovi“ repliki nekaj točk, na katere „Jugoslavija“ čisto razumevno ni odgovorila, ker se ne tičejo direktno nje oziroma g. Peska, ampak nas. Na te točke bomo odgovarjali sami in sicer točko za točko.

1. V št. od 23. t. m. je „Jutro“ objavilo članek pod naslovom: „Najnovejši zaščitnik g. Peska.“ — Že ta naslov je laž! Mi smo izrecno naglasili v svojem

članku, da nam gre za g. Peska toliko kakor za branjevca Mihata tam nekje „za vodo“; mi smo naglasili opetovano, da nam gre za princip. In sicer za sledeči princip: Ali je dovoljeno in v 20. stoletju še mogoče judikaturu nad državljani iztrgati iz kompetence pristojnih neodvisnih sodišč in jo prenesti na odvisno politično (upravno) oblast ali ne? Samo zato se nam je šlo in gre še, ne pa za malenkostne osebnosti. Če ima kdo od doslednega izvajanja navedenega principa korist ali pa škodo, to nam ni nič mar; g. Pesek se lahko vsled izvajanja tega principa lahko zaradi nas odpelje takoj naravnost v nebesa, in ne samo na županski stol, ali ga naj pa vzame Žerjav — princip ostane!

2. „Jutro“ začena svojo prvo repliko z besedami: „Avtonomist“ je dobil od g. Peska dva inserata in „Jugoslavija“ ga priporoča svojim čitateljem kot potrebno izvrstno čtivo etc. etc. zato ni čudno, da je objavil fulminanten članek v obrambo gospodina Peska.“ — Za dva inserata torej! „Jutro“ smatra, da se da zagovor ali pa pobijanje kakega principa

kupiti za malenkostno svoto, ki jo velja dva inserata! Ali je pri „Jutru“ tarif tako nizek? Če bi danes živel kralj Jugurta v Sloveniji, kaj mislite, o katerem listu bi dejal „O (k)... m venalem“!? O „Avtonomistu“ ne, ker sicer bi romal izvemši, če bi bil „neprikosnoven“ — pred neodvisno sodišče, ne pred odvisno politično oblast!

3. „Avtonomist“ se niti ne zaveda, da so gotove stvari, o katerih se javno ne more razpravljati“ — pravi „Jutro“ dalje. — „Ach, wie diskret! Der Herr hat so eine distinguierte Glatze“ — bi rekla sramežljivo-nesramna devojčica! Take stvari pa sodišče tudi pozna in zato je vpeljana institucija **tajnih razprav**, pri katerih je pa vendarle navzoč obtoženec, odvetnik, sodniki, porotniki itd. Ali ne? Zakaj so pa potem sploh taki paragrafi à la 129 v kazenskem zakoniku? Ven z njimi iz zakonika!!

4. Dalje: „Avtonomist“ naj se obrne na g. Peska za dovoljenje, da mu gospod posl. Deržič pove vsebino akta, ki ga je prečital pri notranjem ministru. — Smo storili! Toda g. Deržič je v „Jugoslaviji“ odgovoril pod svojim podpisom, da akta ni videl! Kaj naj storimo mi, od g. Deržiča zapuščeni, sedaj?

5. „Avtonomist“ se zdi, trdi „Jutro“ dalje, „da je to postopanje (namreč če minister odredi informativno postopanje glede moralnih kvalitete g. Peska — ali pa branjevca Mihata — in če politična oblast zasliši vsled tega nekatere priče, katerih verodostojnost je vzvišena — vsaj po „Jutrov“ teoriji — nad vsak dvom), „sramotno“, češ, politična oblast se vmešava v sodnijske posle! Preiskavo bi bil moral voditi sodnik in zasliševanje prič bi se moralo vršiti javno in ne pri „zaprtih vratih“. Končno bi se bilo moralo sodišče izreči o tem, „kakšne vrste so očitani delikti!“ — Odgovor: „Da, tako je, gospodje! Sodnik naj odločuje in ne odvisni glavari! In ne pri „zaprtih vratih“, ampak pri odprtih, čeprav nastane neprijeten prepil!“

6. Ministru notranjih zadev gre za ugotovitev moralne kvalifikacije županskega kandidata, ne pa za uvedbo kazenskega procesa proti g. Pesku.“ — **Nam gre pa za to, da izrekajo moralne ali katerekoli kvalifikacije o državljanih neodvisni sodniki, ne pa odvisni glavari!** V pravnih državah raziskujejo in sodijo o „kvalifikacijah“ sodniki, mogoče pri Culukafrih pa še snofajo za privatnimi zadevami policajnostri.

7. G. Pesek je npr. ogoč kot župan, pa naj bo njegov defekt kriminalnega ali pa patološkega značaja. Ali se „Avtonomist“ v tem oziru z nami ne strinja? — Odgovor: Ne! Najprej sodnijski dokaz, da defekt obstoji, in vse drugo vam bo navrženo!

8. V št. od 24. t. m. piše „Jutro“ pod naslovom: „Pred sodnijo z obtožbo“ sledeče: „Članek, katerega je pod naslovom „Čudno, čudno“ napisal v „Avtonomistu“ g. Prepeluh... je tako tipičen dokaz površnosti, s katero pri nas deluje malkontenstvo (= nezadovoljnost), da se nam zdi potrebno, še enkrat se nanj povrtniti.“ — Z istim pravom, povedati domnevo v zadržani obliki, odgo-

varjamo: „Članek, v katerem nam v „Jutru“ odgovarja g. dr. Žerjav, je tako tipičen dokaz polomijade, v katero se pogreza naše mladoliberalstvo, da se nam ne zdi potrebno še nadalje se z njim pečati.“

9. Sedaj pa pride ena najbolj modrih iz „Jutrove“ dežele: „V „Avtonomistovem“ članku se priznava, da je rezultat preiskave, ki jo je odredil pokrajinski namestnik, tak, da se g. Peska ni moglo potrditi za župana.“ — Kje pa stoji to v našem članku? Če bi bili mi suroveži, bi odgovorili z dvema besedama: Svinjarija nemarna — ker smo pa dobrodušni dobrovoljčki pa posnemamo ministra Grogata in ne rečemo nič.

10. „Nevzdržno pa je stališče, da je vseeno, ali je kdo zakrivil zločin po § 129. kazenskega zakona ali pa po kakem drugem paragrafu“ — modruje „Jutro“. — Za obsojenca res ni vseeno, ali mu nalože 5 ali pa 25 let, za **odmero kazni** je tedaj res zelo odločilno, po katerem paragrafu je kdo obsojen; za **moralno kvalifikacijo** obsojenca je pa dovolj, če je obsojen tudi po paragrafu, ki določa najnižjo kazeno. Učeni ljudje so mnenja, da bo človek z razvitim čutom za čast v slučaju obsodbe mnogo bolj trpel, če se mu le sodni odlok dostavi, ne da bi kazen efektivno prešla, kakor pa pocesni klativitez, ki efektivno presedi svojih 20 let. Za ljubljanskega županskega aspiranta je vseeno, ali je obsojen po § 1. ali pa po § 9999.; kakor hitro bo obsojen — pa ne od glavarja, ampak od sodnika! — bo ne glede na številko paragrafa kot županski aspirant nemogoč.

11. „Članek „Avtonomista“ dvomi, ali je sodba vladnih organov na podlagi danih dokazil pravična.“ — Mi bi radi odgovorili z „da“, ampak bojmo se, da pademo potem sami v Žerjavov „administrativni postopek“ za g. Peskom; zato rečemo le, da bi nad sodbo **sodnijskih organov** ne dvomili.

12. „Članek trdi, da je vladna preiskava morda vendarle bila pristranska. Gospod Prepeluh, ki je bil skoraj dve leti eden šefov naše politične uprave, je prvi, ki je v tem pogledu vzdignil kamen nanjo in na naše slovensko uradništvo. Na ta dolgi zagovor našega uradništva, katerega faktično nihče napadel ni in ki ga smatramo bolj za agitacijski apel na gospode uradnike, naj se naroče na „Jutro“ kot pa za pravi zagovor, odgovarjamo, da nismo mi tišči, ki so ločili **upravo od pravice**, ampak da so to storili iz tehničnih razlogov, ki so imeli v glavi najmanj toliko soli kot jo ima n. pr. dr. Žerjav! Ali so nameravali ti **možje politične uradnike žaliti in jim utisniti za vse večne čase na čelo pečat koruptnosti**, ali so jih vodili drugi jako resni motivi, ko so se izrekli za tako dalekosežno **reformo ločitve pravosodja od uprave**? Dalje: Zakaj imajo ravno sodniki v vseh modernih državah bodisi z zakonom ali pa celo v ustavah zajamčene take garancije za svojo neodvisnost in materialno eksistenco, o kakoršnih politično uradništvo niti sanjati ne sme? Zakaj? Celo vidovdanska ustava, ki ni baš vzor največjega demokratizma, ni spojila

uprave s pravosodstvom, ampak določa v oddelku IX., čl. 112 (glej „Uradni List“ št. 87. od 27. julija): **Sodniki vseh sodišč so stalni. Sodniku se ne sme odvzeti njegova služba, niti se ne sme iz kakršnegakoli vzroka odstaviti od službe zoper svojo voljo brez razsodbe rednih sodišč... Sodnik ne sme biti tožen za svoje sodno delovanje brez odobritve pristojnega apelacijskega sodišča... Sodnik se ne sme niti začasno prestaviti na drugo plačano ali neplačano javno službo brez svojega pristanka in brez odobritve kasacijskega sodišča. itd.** Kaj mislite, ali je to izjemno stališče, ki ga zavzemajo sodniki med ostalim uradništvom samo privaten šport, ali pa je **potreba takih določb globoko utemeljena v pravni svesti državljanov**? Mi pravimo, da zahteva moderni pravni čut od vsakega človeka za vsakega človeka.

Lakota in bolezn v Rusiji.

Rusija je bila pred vojno najbogatejša agrarna dežela na svetu, ki je zalagala z žitom in drugimi živili skoro celo Evropo. Ukrajinska pšenica je bila glavna hrana angleških delavcev, severorusko rž in fižol so izvažali v Nemčijo in sibirsko surovo maslo je postalo nevaren tekmeč danskemu. Ta bogata dežela, v katere osrčju leže neizmerni naravni zakladi, danes — strada.

Strahovita suša, ki je vladala nad Evropo cele mesece, je uničila ves poljski pridelek v večjem številu ruskih gubernij, in to na ozemlju, na katerem stane nad 30 milijonov ljudi. Tudi pod starim režimom, dokler je vladal car, se je zgodilo navadno vsako leto, da se v enem ali v drugem predelu tako obširnega ozemlja vremenske negeode zakrivile slabo letino ali pa jo popolnoma uničile, tako da je bilo prebivalstvo prizadetih krajev izročeno najhujši bedi in pomanjkanju, toda to, kar je manjkalo tu, je zemlja rodila drugod in urejeni promet je omogočal hiter dovoz najpotrebnejših živil v ogrožene kraje.

Danes tega ni. Prometna sredstva, s katerimi razpolaga sovjetska Rusija, so pomanjkljiva in zato je prav verjetno, da ljudstvo res beži iz uničenih krajev, ker je navezano le na samopomoč. Vlada ne more pomagati, ampak prosi za pomoč pri tujih državah.

Tuje države so sklenile, da priskočijo gladni Rusiji, v kateri se vrhu tega še širijo razne epidemije z neverjetno naglico, izdatno na pomoč z živili in z zdravili. Tega pa ne bodo storile iz gole človekoljubnosti, ampak na podlagi dobro premišljenih računov na pospešitev padca boljševiškega režima.

Glavna zahteva Evrope in Amerike je, da se vrne Rusija h kapitalističnemu sistemu. Eksperiment, ki so ga napravili boljševiki v Rusiji, se le obnesel. Mogoče je bil ves načrt idealno zamišljen in so komunisti imeli najboljše namene, toda praksa jim ni dala prav, kakor izgleda.

Če premišljujemo boljševiški načrt za vzpostavitev brezkapitalističnega go-

„da se nihče ne sme odtegniti rednemu sodišču“ in izročiti na milost in nemilost odvisni politični upravi, čeprav sestoji ista iz osebnajpoštenjših ljudi in zato zahtevamo, da se ta princip brezpo- gojno aplicira na vse državljane, naj se že potem pišejo Pesek, Tavčar, Jeglič, Ribnikar ali pa celo „neprikosnoven“ Žerjav! O smeteh v politični upravi tam, kjer jo je vodil g. Prepeluh, pa naj spodje raje molče in naj raje iščejo bruna v svojih očesih!

13. „Za vso javnost, ki pozna tako šefa naše politične uprave in uradništvo je jasno, da se preiskave vodijo ravno tako objektivno, kakor pri sodišču.“ ugotavlja „Jutro“. — Zakaj potem sodišče ne odpravi? Ali pa političnih oblasti?

Toliko v odgovor: slovenska javnost naj pa sodi, kdo ima prav.

LISTEK.

Program „Slovenske“ samostojne Kmetijske Stranke, slavni JDS. in izviren komentar.

Napisal rajni Franc Levstik, doma iz Velikih Lašč na Kranjskem („Verzeihung! Ich, Majestät, ich kann nichts dafür! — „Odkod?“ — „Aus Krain!“)

Ušesa tedaj mi zvesto nastavi:
(to je naša slovenska publika)

Ime mu je: Kmetija,
(misli si čas pred vojno, ko sedi poslanec Mermol na svoji črešnji v Vrtojbi, striže sad in ga zoblje; pod drevesom fantiček s korbo, ki se zelo počasi polni; branjeve v Gorici pa godrnajo, da črešnji na „trgu“ nij).

Pesništvo in obrtništvo,
Narodovo slovstvo in onika
Govorstvo, napredovanje,

(Minister Pucelj, katerega karikatura, calmanana od Peruzja, visi v oštariji Hočevarjevega Matijca. On, pridni mož in gospodar ter v l. 1913. „neodvisni kandidat“, izvršuje pridno svojo obrt, piše „pesmi“ in „novele“ za „Ljubljanski Zvon“, telovadi pri „Sokolu“ ter je vnet pristaš JDS, dokler se ne porodi odrešilna SeKaSe (aut). Potem je izvoljen Pašič ga sprejme za ministra, Protič molčeč

dviguje ramena, demokrati pa pravijo „da je „fejst figura“ in „dosti pameten!“)

Slovničarska oblika,
Starinsko preiskovanje,

(Poslanec prof. dr. Bogumil Vošniak se spremeni iz slovenskega federalista v Pašičevega centralista — čisto slučajno seveda! — ter se s pomočjo izjemnega izpričevala ljubljanske univerze povzpne na mesto kraljevega poslanika v Pragi, koder ga komaj pričaka in objame sam prezident Masaryk).

Metljavih ovac ozdravljenje,
Politično bolholovje,
koristno gnojekidje,

(Poslanec Drogenik se na vse to izvrstno razume, zato bo postal „izvedenec“ naše države v Tokio ali pa vsaj na Dunaju, za katerega je itak že optiral njegov rodni brat, bogat trgovec v Ljubljani, nekdanj „hajlovec“ (Pašič: „Pojasnite mi to besedo!“ v „Cifli!“)

Srdito kritikodavje,
Visoko prirodoslovje,
Jezikoblikopridje
I zgodovinsko onegavje,

(Na vse to se zastopi pa poslanec Urek iz brežiškega okraja. Tam smo se lačenbergarji med vojno časih najedli in napiji. Tudi „Svercarji“ iz Zagreba so bili ondukaj doma. Zato so pa gospod Urek sedaj podpredsednik „to-

tiga zborovanja“ v Belgradu. Kmetje z Čateža in Pisec pa kar vriskajo od veselja: „i pojdejo v — Ameriko pod posebnim varstvom državnega komisarja.“)

Zabavosmehovoljstvo,
Tud' gospodarsko uroščecoljstvo,

(Sakrament, za to je pa Pemšar iz Selc, nekdanj „klerikalec“ na Dunaju, napram Belgradu pa „Samostojen“. To Vam je „politik“ za Zalilog!)

Pa krvomočnost, vinoreja,
Predivo, platno in preja!

(Poslanec Rajar, ki so ga tudi „umirovili“, molči, samo v oštariji „Tiglav“ časih še golči. Pa je prišel pred te oštarije v belem Gradu Srbijane in je bil hudo ogorčen. Kaj, pravi, tod smo se zbirali pred l. 1912. mi, mi Srbini, za četovanje po Makedoniji. Hodi, Kranjec!)

Če preberete debelo tiskane besede, boste videli, da jih je napisal mož, ki so mu v Velikih Laščah pred cerkvijo postavili triogelni kamen. Ta mož je tako pisal že pred davnimi leti. Na vse to pa je takole govoril

osel:

O hvala Bogu na višavi!
Napósled zaslišal sem tri besede,

Zajete spet iz domače sklade;
Vse óne brenčé mi neznane po glaví!

Dragi bravci! Sedaj pa premišljamo, katere so tiste tri besede! Če pregledamo ta stihotvor bomo našli več izrazitih rečimo besed. Če pa upoštevamo današnji čas in njegovo „politiko“, mislimo, da bomo misel ranjkega Franceta Levstika zadeli prav, ako ugotovimo:

„Politično bolholovje,
gnojekidje!“

II.

Trobiła.

Napisal rajni Franc Levstik in poslal potem telefonske depeše z nebes.

Če v pratiki né vremena;
Če drv né pri hiši poléna,
Sená v skednji, pa v hranu né žita;
Če gladen tankočevno piščeš
I mlo gledaje službe iščeš,
Gotovo ti službo oti ujame!

(Kje neki je to? Če ne pri poverjeništvu za socialno skrbstvo, pa čisto gotovo v tajništvu JDS v „Narodnem domu“ ali pa v tajništvu SKS na Kongresnem trgu — vse skupaj v Ljubljani. Ljudje recite, kdor prej pride, prej melje!)

delili veleposestva. Toda ne tako, kakor je to hotel Lenin, ki je proglasil zemljo za državno last, ampak oni so si vzeli zemljo kot **privatno lastnino**. Tudi tu je moral Lenin kmalu od svojih teorij znatno popustiti.

V raznih delih socialističnih piscev o kmetih in kmetstvu omejujejo ojsodno agrarni problem, o razmerah na malih kmetijah itd., ki so bistveno drugačne kakor je industrijska produkcija v fabrikah. Fabrike zadostuje reden dovoz surovin, redno obratujoči stroji in izvežbano delavstvo. Na podlagi teh faktorjev se da dnevna produkcija natančno preračunati. Od vremena in od činiteľjev, ki leže izven možnosti regulacije po človeški roki ali človeškem razumu, je industrija skoro popolnoma neodvisna. Pri poljedelstvu je pa stvar čisto drugačna. Pridelek je odvisen od dežja in solnca, ki ga človek ne more uravnati, rastline potrebujejo leta in leta, predno rode, izboljševanje zemlje traja tudi neprimerno dolgo, predno se pokaže učinek. Zato je čisto razumljivo, če hoče kmet, ki je zasadil drevje, pričakati tudi plodov svojega dela, ki jih smatra za svoje. V tem dejstvu tiči glavni nagib privatne lastnine in dokler ne bo kmečko delo izenačeno z industrijskim, dokler ne bo mogoče poljub-

no regulirati dežja in solnca kakor temperature v parnem kotlu, je zelo težko govoriti o poddržavljenju in razlastitvi zemlje in čisto pravilno je odgovoril neki nemški učenjak po svojem povratku iz Rusije na vprašanje, kaj misli o kmetih: „Der Bauer ersitzt sich den Boden“ — ruski kmet si zemljo šele prilastčuje. Ko si jo bo pa prilastil, je ne bo dal več iz rok.

Iz teh dejstev je razvidno, zakaj je morala boljševiška ideologija znatno popuščati od svojega prvotnega programa. Vsaka stvar na svetu se razvija le polagoma in tudi najhujši teror ne more prisiliti razvoja na hitre skoke. Zato je čisto umevno, če so mnogi gledali v ruskem komunizmu le poskus, ki bo ločil dobro od slabega: Kar bo dobrega in koristnega, bo itak našlo svojo pot, kar pa je slabega, bo propadlo samo od sebe.

Zato pa gesta, s katero hočejo kapitalistične države izkazati gladno Rusiji svojo pomoč le pogojno, ni baš plemenita. Razumljiva pa je, kajti praksa je že taka, da kdor da, navadno tudi zahteva in diktirali bodo na žalost še dolgo oni, ki imajo, in ne oni, ki prosijo. Obratno razmerje bo nastopilo bogve kdaj!

Boj Ircev za neodvisnost.

Ne dolgo po končani svetovni vojni so Irči začeli nelzprosen boj za svojo popolno neodvisnost od Angležev. Na čelo irskega gibanja je stopila tajna zveza sinfajnovcev, ki je dobivala izdatno pomoč zlasti od irskih izseljencev v Ameriki, dočim je domače prebivalstvo stalo z vsemi svojimi sredstvi kot en mož na strani upornikov.

Takih grozot kakor jih je doživela Irška v zadnjem svojem trdovratnem boju z Angleži, ta uboga dežela še ni prenašala nikoli prej. Angleži so znani kot nepopustljivi ljudje, a nič manj trdnega značaja niso Irči. Umori in požigi so sledili dan za dnem, atentat je sledil atentatu, da ne govorimo o neštevilnih aretacijah in zapiranjih nedolžnih in krivih. Angleška vojaška oblast ni poznala prizanesljivosti in obzirov, irski odpor pa tudi ne.

Sinfajnovci so organizirali mogočno revolucijsko obrambo po vsi deželi. Ustanovili so svojo vlado, izvolili parlament in proglasili neodvisno irsko republiko, katero hočejo braniti do zadnjega moža. Ker pa tudi Angleži ne popuščajo z lahkoto in zlasti o kaki republiki na Irskem nočejo nič slišati, zato je prav dvomljivo, ali bodo dovedla pogajanja, ki so se vršila zadnje tedne med voditeljem upornih Ircev de Valero in med angleškim ministrskim predsednikom Lloyd Georgejem, do kakšnega uspeha. Če bi dosegel Lloyd George trajen sporazum z Irči, bi zaslužil ime največjega angleškega državnika, ker boj med Irči in Angleži traja že nekaj sto let z malimi presledki.

Glavne točke angleško-irskega nasprotstva sta dve: agrarno vprašanje in versko vprašanje.

Ko so Angleži zavojevali irski otok za časa protestantizma, so vzeli Irce njihovo zemljo in jo dodelili deloma angleškim plemičem, deloma anglikanski (protestantski) duhovščini, deloma angleškim vojaškim kolonistom. Irce torej nima svojega doma in to je eden glavnih momentov njegovega odpora proti tuji oblasti. Irski kmet je na najemnik, v nekaterih slučajih z dednim pravom, tako da tudi njegov sin ostane lahko v ilovnati kočji in obdeluje zemljo — za svojega gospodarja, ne zase, — ali pa je najemnik, in to je večina slučajev, katerega veleposestnik lahko vsak trenotek vrže na cesto. Med Irči pa živi stara tradicija, ki pripoveduje kmetom izkoriščancem, da je ta zemlja bila nekdaj njihova, ki so si jo tuji prisvojili s silo, ne pa po pravici. Ta stara tradicija diktira irskim kmetom boj za svojo socialno osvoboditev.

Podobne agrarne razmere kakor na Irskem vladajo tudi na Angleškem. Anglija je v agrarnem oziru starokonservativna, naravnost fevdalna dežela, v kateri je 90 odstotkov vse zemlje last kakih par tisoč (pravijo, da jih je 10 tisoč) plemenitaških rodbin. Vse drugo je najemnik. Londonski hišni gospodarji niso zidali hiš na svojih tleh, ampak na zemljišču, katero imajo vzeto v najem

od nekega vojvode, za katero morajo plačevati ogromno letno najemnino. Tako je tudi v drugih mestih in isto je v obsežnih rudarskih revirjih in industrijskih centrih. Malih, svobodnih kmetov pa Anglija sploh ne pozna.

Ako si predložimo te razmere, nam bo angleški odpor proti irskemu ustanu mnogo bolj razumljiv. Angleški lordi-veleposestniki in industrijski magnati se boje agrarne reforme v svoji lastni deželi, ako bi Irči dosegli svoj cilj in osvobodili malega kmeta-najemnika iz veleposestniških parkljev.

V tesni zvezi z agrarnim vprašanjem stoji verski problem. Irsko so Angleži zavojevali v imenu protestantizma in pod versko krinko so razdelili zemljo katoliškim Ircev angleškim protestantskim plemiškim rodbinam. Tudi to pripoveduje Irce stara tradicija in priprosti Irce zahteva vse svoje verske pravice in versko enakopravnost s protestanti v nadi, da bo po zmagovitem verskem boju zniagal tudi v gospodarskem boju.

Za irsko inteligenco je važen še tretji moment, namreč nacionalni. Irce niso Angleži, ampak so potomci starih Kelto. Inteligenca, ki seveda perfektno angleško govori, se svojega rodu tudi zaveda in zato ji je angleška nadvlada do skrajnosti zoprna. Ti trije momenti so bili glavne gonilne sile v angleško-irskem stoletnem boju in so še danes.

Za nas je potek angleško-irskega spora jako poučen. Angleži so bili od časa do časa, kadar so zašli v kakšno vnanje ali notranje-politično zagato, prisiljeni Irce popuščati, a nikdar niso hoteli popustiti toliko, kolikor so Irce trenotno zahtevali. Ko so Irce zahtevali versko svobodo, so Angleži rekli: Ne! Dovolili so katoliški duhovščini le svobodno bivanje v deželi. Nato so Irce zahtevali „homerule“, t. j. samoupravo. Angleži so rekli: Ne! Dali so jim le nekaj sedežev v angleškem parlamentu. Danes zahtevajo Irce neodvisno republiko. Angleži jim odgovarjajo: Ne! Pač pa mečejo „homerule“ takorekoč za njimi, a danes Irce nočejo o „homerulu“ nič več slišati!

Kdo se ne spominja našega narodnostnega boja v Avstriji? Ali niso tudi na Dunaju tako delali? Ko so Slovenci zahtevali svoje šole, jim je zvenel nasproti trdovratni nemški: Ne! Ta proces se je ponavljal tako dolgo, dokler nam niso ponujali koncem vojske avtonomije in kdo ve kaj še vse, a bilo je prepozno!

Danes doživljamo sličen proces. Mi hočemo avtonomijo. Centralisti, ki ne gledajo v svet in za katere je zgodovina z devetimi pečati zaprta knjiga, pravijo: Ne! Kdo ve, če nam je ne bodo še ponujali, samo če ne bo — prepozno!

Naročajte in širite „AVTONOMISTA“!

Dnevne vesti.

Pokrajinski namestnik, gospod minister Hribar je slavil včeraj, v nedeljo na svojem domu v Cerkljah svoj **sedemdeseti god!** Za ta svoja leta je gospod namestnik še zelo čil in krepek, tako da ni poznati sedemdesetih let prav nič. Naj nam bo dovoljeno, da mu na tem mestu izrečemo svojo čestitko k doseženi sedemdesetletnici! Lep kos naše slovenske politične in kulturne zgodovine leži v tem obdobju. Na mnogo let!

Članek „Čudno, čudno“ slučajno nisem pisal jaz, kakor to trdi (namenoma?) „najbolje informiran“ dnevnik „Jutro“ in je tudi popolnoma irelevantno, kdo kaj napiše; glavno je, kaj kdo pravi in o tem naj sodi javnost sama brez nasvetov od katerekoli strani. Imena naših dopisnikov in sotrudnikov ostanejo pa tako tajna, da jih nihče, tudi „Jutro“ ne, ne more ugotoviti, ker je vse urejeno tako, da niti črkostavec ne vidi nobenega podpisa. Zato naj bodo naši sotrudniki popolnoma pomirjeni. — A. P.

Vse gospode, ki prejemajo naš list, pa še niso poravnali naročnine, vljudo prosimo, da čim prej store svojo dolžnost, ali pa naj bodo vsaj toliko prijazni, da zapišejo na naslov besede: „Nazaj!“, na kar nam bo pošta list vrnila.

Gospoda Ribnikarja smo primerjali z g. Peskom, tako nam očita „Jutro“ in imenuje to: nedostojnost. Ugotavljamo, da nismo primerjali osebe g. R. z osebo g. P., ker nam osebe kot take od ravnišje do najnižje niso nič mari. Sicer je pa vsak lahko razumel iz našega članka, kdor zna in razume slovensko, oziroma kdor še hoče slovensko razumeti, da smo primerjali med seboj na vzgladu obeh gospodov le dva procesa za lažje razumevanje dokaza, kam da pridemo, če bodo o naši usodi odločevali odvisni glavari namesto neodvisnih sodnikov. Če se pa čuti g. Ribnikar vseeno razžaljenega, smo pa radi pripravljeni dotične odstavke iz članka „Čudno, čudno...“ ponatisniti in vanj postaviti kot primer ne ime g. poverjenika Ribnikarja, ampak ime kakšnega drugega Ribnikarja, ker bo bržkone več ljudi tega imena na svetu, ki se zaradi tega ne bodo čutili razžaljenih. — Isto je s podtikanjem, kakor da smo mi hoteli očitati g. dr. Tavčarju ali pa škofu Jegliču, da so tudi oni krivi kakih pregreškov!! Vsak, kdor razume slovensko, je razumel naš stavek tako, da smo rekli: Taka obdolžitve, kakor se je pripetila g. Pesku, se pripeti lahko tudi temu in temu! Vsled tega očitek nedostojnosti hvaležno vračamo.

Občetuico, odkar izhaja, je praznovalo prošli teden ljubljansko „Jutro“. JDS to dobro čuti.

Dvojno prepričanje. Ponovno se je že zgodilo, da je eden ali drugi od nas prišel v dotiko s tem ali onim visokim gospodom, ki je dejal: „Ah, kaj! Saj mi tudi nismo centralisti! To je neumnost. Tako ne moremo več naprej! Saj imate vi čisto prav!“ Drugi dan dobiš pa v roke časopis in bereš uvodni članek za centralizem. Napisal ga je ta, ki je včeraj s teboj tako govoril. Ne več, ali si še pri pameti ali nisi. To je slovenski liberalizem, bravec, če ne veš še! V zasebnem življenju drugače, v javnem zopet drugače. Sama ena velika laž ga je! Spomni se Cankarjeve „Krpauve kobile“. Tam se glasi en odstavek tako: „Pojdi danes na cesto in razglašaj: Jaz imam dvojno prepričanje!“ — Kaj

pa kričiš, ti poreče sosed, saj ga imam jaz tudi!“ — Ne moreš si misliti, kako se je ta čednost razširila. In po pravici! Lepo se dá izhajati z njo na svetu: poglej me!“

„Ne razumem; čemu rabiš dvojno prepričanje? Slekbi bi bil staro ter oblekel novo.“

„Kaj? Ali me hočeš žaliti? Da bi prodal svoje prepričanje? Da bi ga zatajil? Nikdar! Kot značajan človek živim in kot značajan človek umrjem! Brez prepričanja človek ne more in ne sme živeti in kolikor več jih ima, toliko boljše je.“

Glejte, dragi bravci, takšen je slovenski liberalizem. Na zunaj eno „prepričanje“, na znotraj drugo. Če natanko sledite drju Iv. Tavčarju boste prišli na Cankarjevo konstatacijo. — Ven iz src z liberalizmom!

Razpuščen je zagrebški občinski svet, ker je sklenil, da se ne udeleži mestna občina oficijelno pogreba kralja Petra. Mi smatramo, da je ta razpust nezakonit, ker se sklep zagrebškega občinskega sveta smatra pač lahko kot netaknost, nikjer pa nimamo zakonitega predpisa o tem, da se morajo občinski sveti udeleževati pogrebnih svečanosti za umrlim kraljem. Formalno je razpust zagrebškega občinskega sveta napaka, ki utegne imeti v bodočnosti neprijetne, komične posledice. Razpust zagrebškega občinskega sveta je jako poučen primer, ki dokazuje, ... kaj dokazuje, naj si pa g. cenzor misli, namesto da bi morebiti čital. Ljudje že itak vedo!

Na prihodnji seji narodne skupščine bo sprejet predlog, naj se uradno proglasi, da ne spada naša država v področje rimske (zapadno-evropske) ampak v področje bizantinske kulture in bizantinskih običajev...

Tudi gospodarstvo. Na ljubljanskem magistratu že dolgo ni nobenega ljudstvu odgovornega gospodarja. In vendar imamo občinski svet, ki je bil izvoljen. Sedaj bodo tudi še dopolnilne volitve. Župana sicer še nimamo, imamo pa podžupana. Zakaj pa se tega ne pokliče v urad? Nam prihajajo prav čudni podatki, kako se sedaj gospodarji gotovo reči se hoče rešiti kar v naglici, predno pride gospodar, druge pa leže in ostajajo nerešene. Sedanje stanje je nekaterim zelo všeč in si mislijo z oslom:

Po glavi se pase mi huda žival,
Al' ko bi podrgnil žel se ob plot,
zbuditi bi se mi utegnil gospod,
ki je na meni trdno zaspal.

Eric Hubmaier. Stari Ljubljančani se bodo še spominjali na to ime. Bil je Ljubljančan, črkostavec po poklicu. Leta 1876. je nabral četo Slovencev in se je kot ustaš boril v Bosni skupno s Petrom Markonjičem, umrlim kraljem Petrom I. Tedaj in še pozneje so o tem hrabrem možu mnogo pisali tudi slovenski časopisi. Ob smrti kralja Petra I. smo se mi spomnili tudi na tega pozabljenega moža, ki je nesebično tvegaj svoje življenje za svobodo. Kakor smo pozvedeli je zapustil jako številno družino, ki živi baše danes v velikem pomikanju v Sarajevu. Nihče se je ne spomni! Naj bi se kakšen novopečen „državotvorec“ spomnil na to družino in opozoril na njo slavno vlado. Morda se bo vendarle zganil kdo gospodov, ki bo našel par minut časa tudi za svojega bližnjega...

Gospodarstvo.

Nove finančne konference.

Kakor javljajo listi, je te dni obiskal finančnega ministra predsednik belgrajske trgovske zbornice in ga znova opozoril na težke posledice slabega stanja naše valute za naše gospodarstvo. Finančni minister se je na to odločil, da skliče konferenco vseh načelnikov finančnega ministrstva na posvetovanje, da doženejo, kaj je vzrok temu zlu in da ukrenejo vse potrebno, da se to zlo ozdravi.

Torej zopet konference! Mi smo prepričani, da bo ostala tudi ta konferenca tako brezplodna kakor so ostale brezplodne vse dosedanje, katerih je bilo že prav lepo število, valuta je pa kljub konferencam stalno padala!

Mi smo že opetovano naglašali, da

je edino sredstvo za izboljšanje vrednosti našega denarja **vzpostavitev reda v naši državni in finančni upravi**. Danes ne ve v finančnem ministrstvu noben načelnik, in tudi minister sam ne, na koliko letnih dohodkov država vsaj približno lahko računa, da bi na tej solidni podlagi odmerila svoje izdatke! Dokler pa finančni minister tega pregleda nima, so in ostanejo vse konference zastoni.

V moderni državi je denarni promet med državo in državljani podoben obtoku krvi v človeškem telesu. Država daje denar uradnikom, vojakom, svojim delavcem in dobaviteljem. Uradniki in vojniki in delavci ga dajo kmetom in obrtnikom za kritje svojih življenjskih

potrebščin. Kmetje, obrtniki, dobavitelji itd. ga dajo zopet državi nazaj v obliki davkov. To je v glavnih potezah naravni denarni obtok.

Tega naravnega denarnega obtoka v naši državi ni. Država pač plačuje ogromno množico uradništva, učiteljstva in vojaštva. Vsi ti izdajo svoje dohodke kmetom, obrtnikom, hišnim gospodarjem itd. Od vseh teh pa vrača državi potreben denar v obliki davka samo en del kmetov, obrtnikov, trgovcev, skratka: davkoplačevalcev, velik del pa ne! Zato je v državni blagajni večer primanjkljaj, katerega država krije z vedno novimi posojili pri Narodni banki, t. j. z izdajanjem vedno večjega števila papirnatih bankovcev. Ker pa mora banka kot privatno-trgovsko podjetje priobčevati točne bilance, vidimo iz bančnih bilanc vedno naraščajočo zadolžitev države in vedno večjo papirnatost poplavo; to vidi tudi mednarodni denarni trg in izvaja odtod svoje posledice.

Recimo, da napišem komurkoli nakaznico na svojo hišo, ki je vredna n. pr. 100 tisoč kron. Dokler bo vsa moja okolica uverjena in prepričana, da ekzistira

samo ena taka nakaznica, jo bo vsak kupil za označeno ceno. Kar naenkrat pa se pojavita na trgu 2 taki nakaznici in obe se glasita na isto svoto. Kaj bo napravil trgovski svet? Ta bo rekel: Če sta izdani namesto ene nakaznice na isto hišo naenkrat dve, potem ni vsaka vredna 100 tisoč, ampak le polovico, t. j. 50 tisoč, ker vrednost hiše se ne izpremeni. In če se pojavijo na trgu 3, ali pa še več takih nakaznic, se trgovski svet ne bo dal zbegati, ampak bo dal pač za tako nakaznico samo eno tretjino, desetino ali pa stotino nakazanega zneska. Če bo pa trgovski svet zvedel, da sem takrat, ko sem izdal že drugo nakaznico, sezidal tudi še eno hišo, bo seveda vrednost nakaznic ostala neizpremenjena.

Z drugimi besedami: Neki gotovi količini blaga odgovarja določeno število nakaznic t. j. denarja, ker denar ni nič drugega, kakor nakaznica na blago. Če se število nakaznic (denarja) zviša, količina blaga pa ne, pade vrednost nakaznic. Če se zviša količina blaga, število nakaznic pa ostane, se vrednost nakaznic zviša. Če se pa zvišuje količina blaga v istem razmerju s številom na-

kaznic, ostane vrednost nakaznic (denarja) stalna.

Mednarodni trg določa količino razpoložljivega našega blaga po količini našega izvoza in uvoza. Kdor več pridela kakor potrebuje, ta ima nekaj. Kdor pa manj pridela, mora dokupovati — ta je revež, ker ga stisnejo posojila ob tla.

Če bi v našem državnem gospodarstvu vladal red, bi mi izdali samo toliko, kolikor moremo. V tem slučaju ne bi potrebovali vedno novih bankovcev iz Narodne banke in število nakaznic (denarja) bi ostalo isto. Na drugi strani bi morali gledati, da ljudje ne bi proizvajali samo tega, kar potrebujejo, ampak več, kolikor mogoče več. Samo pod temi pogoji bi nastopil slučaj, da bi se količina blaga pomnožila, število nakaznic pa ostalo isto, ali z drugimi besedami: vrednost denarja bi se dvignila.

Tako daleč pa mi še dolgo ne bomo prišli. Za red v državnem gospodarstvu so potrebni predvsem dobro organizirani davčni uradi in finančne oblasti. Teh v velikem delu naše države še ni in se tudi ne dajo na mah vzpostaviti in organizirati, ker potrebno praktično izšolano in zanesljivo uradništvo

ne zraste čez noč. Kar se tiče natančnega pregleda nad rastjo ali pa nad nazadovanjem produkcije oziroma nad količino izvoza in uvoza je zopet potrebna natančna statistika — tudi te še nimamo, ampak se šele uvaja. Dokler pa tega ni, so vse konference odveč in mi bomo še dolgo vrsto let prav zadovoljni, če se bo vrednost našega denarja obdržala vsaj na današnji višini (oziroma nižini) in da ne bomo postali v finančnem oziru druga — Nemška Avstrija.

Notranje državno posojilo v znesku 2 milijard kron bodo začeli podpisovati meseca septembra. Mi ne dvomimo, da bo posojilo podpisano v celokupnem znesku, ne upamo pa, da bi ta uspeh kaj pripomogel k izboljšanju valute, kakor mnogi mislijo, ampak sodimo, da bo učinek še celo nasproten, ker bo večina podpisovalcev podpisane zneske takoj zastavila pri Narodni banki, ki bo na račun posojilnih obveznic tiskala zopet nov papirnat denar.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tisk: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marjtin trg 8 Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murški Soboti in Doljni Lendavi.

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekoči račun

Ustanov. septembra 1919. Prometa v lanskem letu nad 128.000.000 kron

4 1/2 %

čistih brez odbitka rentnega davka.

Nenosredno pod državnim nadzorstvom.

Vplačana deln. glavnica K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567. Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Krekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvo vrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantnejše.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

oddaja kisovo kislino garantirano 80 % v franko balonih po 60 kg po najnižji ceni. Istotako kupuje po najvišji ceni dobro ohranjene balone po kg 25.

Zvezna tiskarna

v Ljubljani

se je preselila s Starega trga 19, v novourejene prostore v Wolfovi ul. 1

Tiskarna je spopolnjena z modernimi novimi stavbnimi in tiskarskimi stroji ter z raznovrstnimi novimi črkami in okraski in izvršuje vsa tiskarska dela: časopise, knjige, vabila, račune, tabele, letake, lepake, vizitke, kuverte, trgovski papir itd. itd. lično, okusno in poceni.

Kapital: K 20.000.000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve o.rog K 6.000.000

Interesna skupnost s Hrvatsko Eskomptno banko in Srbsko banko v Zagrebu

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantnejše

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Znanstveno banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.